

ŠTUDIJSKA IN LJUDSKA
KNJIŽNICA
Trg svobode 1
2250 PTUJ

Aluminij

Časopis družbe Talum, d.d., Kidričevo

junij - julij 1998 / štev. 5 / leto XXXV

Vsem sodelavkam in sodelavcem želimo prijeten dopust.
Kjerkoli ga boste preživljali - uživajte !

ALLUMINACIJA - ALLUMINATIONS

Pred nami je knjiga ALLUMINATIONS avtorja Marka Modica. Besedilo sta napisala Iztok Osojnik in Joey Skaggs. Svečano je bila predstavljena javnosti v Mestni Galeriji v Ljubljani 17.6.1998.

To je knjiga, ki na 197 straneh v slikah in besedah govori o aluminiju. Ta govorica je na prvi pogled tako daleč od našega razumevanja aluminija, da se moramo krepko miselno poglobiti v vsako podrobnost fotografije in v vsako zapisano besedo, preden jo sprejememo. Če nam to uspe, nam potem aluminij ne pomeni več samo vsakdanje delo in skrb za preživetje, naenkrat ga vidimo v drugih oblikah in barvah. Preidemo v drugi svet, v globlje razsežnosti, aluminij nam postane umetniško plemenit, na meji svetega ali prav tam. Izvirno besedilo, oziroma pesmi, ki so del te knjige je mojstorsko prilagodil pesnik Iztok Osojnik. V eni od teh pravi:

"Aluminij in preprostost možgan, ki poganjajo na dnu smaragden rov v neznano globino. In potem še en tak rov, ki raste skozi fraktalno pomanjšane notranjosti svetlobnih molekul ptičje kovine. Ptičje, ker leti. Ker je njena zahteva neizpolnjiva. Njena zapostavljena alkimija, ker mera stvari je človek, mera človeka pa urešničeni človek. Tu sije odlom aluminija. Sprejeti njegovo prisotnost in zakuriti pod njegovim previsom metalurški ogenj. Ljubiti konje."

V tej knjigi lahko izvemo, da nas aluminij stalno obkroža z lepoto, s simboli s pesmijo. Zato je moral k nam priti Marko Modic, neobremenjen z našimi proizvodnimi problemi, z energijo,

s financami, kadri itd. S svojo pronicljivo dušo je v odtenkih procesa pridobivanja aluminija odkril ptiče, morje, polža, oblček z angelom, indijanca, možgane, žensko: "Moja ženska se smehlja z zlatimi iskrami v očeh. Bliža se mi skozi upočasnjem čas. Nisem pozabil na domačo nalogo. Aluminij je črta med nasilnostjo in spontanostjo misli. Možgani so vrh pogorja, so z doline potegnjena rjuha, ki se dotika tvojega telesa..."

Neki drugi kos aluminija je Osojnik opisal takole: "Pred njimi ležijo aluminijaste pomaranče in jih izzivajo kot ženske, ki vedo, da so opažene, a se pretvarjajo, da jim ni do tega. Smejejo se kot pomlad, zenice jim zeleno žarijo..."

Imamo tudi Puškina iz aluminija: "Ljubim vas je zapisal Puškin na košček papirja...Vidim črnkasti molk na robu med človekom in zemljo in čeprav je aluminij nekaj veliko bolj prozaičnega, je njegovo mesto ravno tu. Vzamimo za primer trto in boksit. V naročju sonca iz zraka kaplja vino. Pod sabo pušča tisto mastno temnordečo sled, zaradi katere kamen, morje in hrast izlužijo mavrico. Res je to čudna mavrica, toda teža je pomerljiva z roko in soljo."

V drugi pesmi se pesnik igra ko pravi: "... tisoč obrazov aluminija je pest akademika. Razžrlo je zelenje. Aluminij je v svoje jezero posrkal mesečino. Mesečina je zamrznjena oranža

sonca v ptičji kovini. Človeka tu čaka naporno delo...Človek je čudežno uspešen, toda pest se mu postavi čez pot in čaka na odgovor. Tako je

Marko Modic: Intervencija

to z aluminijem: čaka odgovor..."

Pesem "Aluminij" je hvalospev aluminiju: "Ne omenjaj imen! Omeni aluminij, toda nobenih imen!...V vsakem dnevu tedna kos aluminija. Boksit ponedeljka na ustnicah, ki so srebale kuho. Glinica torka na obrveh besed, zaradi katere je zardela neka ženska. Aluminijaste opeke srede ter aluminijasto brzdenje četrtka k obali mesečine. In trije dnevi, ki še metuljasto prihajajo."

Zaradi originalnosti pristopa avtorjev, je s to knjigo je TALUM obogatil našo in svetovno

kulturno znanost o aluminiju. Potrditev temu so spremne besede Joeya Skaggsa svetovno znanega medijskega kritika, ki sprašuje: "Torej, kaj je to? ...Je eksplozija podob, ki pogoltno gledalca preden uspe ustvariti razdaljo in razmisliti o svojem položaju. Markove fotografije imajo primarno kakovost fotografskega pogleda in obenem brez sramu povdarjajo neverjetni potencial domišljije...Temo kovine je spremenil v nekakšno tekočo ali celo plinasto plazmo, ki kot kvantna metalurgija svetlobe ujame sodobno dušo. Ko opazujemo, kako se duša te umetniške izkušnje spreminja v kovino, njegovo delo vzbuja občutke kovinskega moža iz Čarovnika iz Oza, ki najde svoje srce."

Tako imamo poleg Kerblerjevih mojstrov, ki opisujejo ljudi in delo v proizvodnji, še drugo umetniško stvaritev, ki razkriva podrobnosti tega procesa. Če Kerblerjeva dela ohranjajo naš Epidaurus, nam Modic pokaže, da je "umetniška galerija" tu pred nami samo, da je dosedaj nismo znali videti. Predsednik uprave TALUM mag. Danilo Toplek je očitno imel pravilno vizijo in srečno roko, ko je to delo zupal Marku Modicu. Dobili smo izdelek svetovne kvalitete, ki žari od lepote. Zato bo luč aluminija- ALLUMINATIONS, svetila daleč naokrog.

Ivo Ercegović

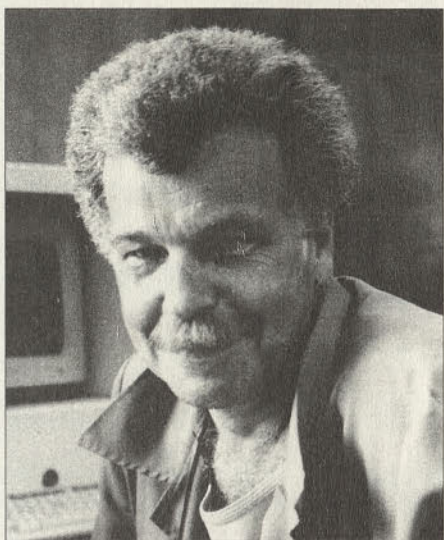
Marko Modic: Intervencija

V korak s svetovnim razvojem

V maju so predstavniki TALUM-a sodelovali na nekaj odmevnih prizoriščih po Evropi. Gre za mednarodni tečaj o procesu proizvodnje anod in aluminija v Trondheimu na Norveškem in sejama aluminijske industrije v Brescii v Italiji. V prvem primeru gre za izobraževanje vrhunskih strokovnjakov in za zelo koristno izmanjavo doseženih proizvodnih rezultatov. Informacije za Aluminij smo pridobili od udeležencev tečaja: Vlado Predikaka (elektroliza) ter Dragan Mikša in Rajko Habjanič (anode). Zanimivo poročilo s sejma v Italiji je pripravil Miran Purg.

Katodni odpadki - problem prihodnosti

Na kratko o organizaciji tečaja v

Vlado Predikaka

Trondheimu?

Vlado: "Gre za tečaj *PROCESS METALLURGY OF ALUMINIUM*, ki ga že sedemnajstič organizira Univerza za znanost in tehnologijo na Norveškem. Vodijo ga eminentni strokovnjaki iz cellega sveta. Letos je na tečaju poleg predavateljev sodelovalo 98 udeležencev iz 22 držav."

Kakšne teme so bile predstavljene?

Vlado: "Prevladujejo klasične teme, ki se z novo vsebino iz leta v leto ponavljajo. Poleg tega se predavatelji trudijo, da izpostavijo tudi najnovejše dosežke na področju proizvodnje aluminija, ki niso nikjer zapisani. Menim, da se tehnolog lahko koristno udeleži na tem tečaju v presledkih pet do šest let, nič prej. Elektrolizni proces se kar tako ne spreminja, vsaka novost potrebuje ogromno časa in preizkusov. To potrjuje že sama napoved, da bo tudi v naslednjem tisočletju prevladoval Hall-Heroultov elektrolizni postopek. Ti tečaji niso primerni za začetnike, ker rabiš dosti teoretičnega in praktičnega znanja, da lahko sploh slediš, kaj šele, da aktivno sodeluješ."

Ali se pričakujejo problemi, ki bodo zaznamovali naslednje obdobje?

Vlado: "Osnovni problem bo predelava in skladiščenje katodnih odpadkov. Ti

ostanki se pri proizvajalcih kopičijo po vsakem remontu peči. Po pridobljenih informacijah dobro deluje novi obrat pri Reynoldsu-ZDA v katerem so od 1993 do 1995 leta uspešno predelali 70.000 ton odpadkov za potrebe 16 elektroliz ZDA in Kanade. Za izgradnjo so vložili 600 mio dolarjev. Letno lahko predelajo do 110.000 ton katodnih odpadkov. Stroški predelave ene tone odpadkov brez stroškov transporta znašajo 400 dolarjev. Tudi pri Pechineyu načrtujejo novi obrat, ker je obstoječi neučinkovit."

Ali so napovedane večje spremembe in izboljšave elektroliznega procesa?

Vlado: "Zanimivo je, da se najnovejši postopki vračajo na začetek Hall-Heroultovega procesa, ki je začel s temperaturo elektrolita 900 °C. Ideja, da bi proces vodili pri tako nizki temperaturi ni nova, toda, danes ko imamo konstruirane peči s točkastim prebijanjem in računalniškim vodenjem jo je lažje uresničiti. V ta namen je bistvena sestava elektrolita z večjim procentom aluminijevega fluorida in mislim, da ne bo šlo brez dodajanja manjših količin litijevega fluorida. Poleg tega bodo glinico pred doziranjem predgrevali in tako povečali njeno topnost.

Predpostavljam, da bodo energijo za gretje glinice koristili iz procesa, sicer bi bila izguba energije prevelika. Prav tako je predvideno kontinuirano dodajanje glinice in senzorji za kontrolo vsebnosti glinice v elektrolitu. V bodočnosti veliko pričakujejo od postopka kontinuiranih anod, kar je tehnično izredno zahteven sistem. Posebno zanimanje je pritegnila razprava o vplivu koncentracije glinice na tokovni izkoristek peči. Strokovnjaki so pri tej zadevi, ki je do sedaj veljala za popolnoma dognano, dokazovali zelo nasprotno ugotovitve.

Kakšne proizvodne rezultate lahko konkretno pričakujemo v naslednjem obdobju?

Vlado: "Po besedah g. Huglena Reidara bodo v naslednjem desetletju najboljše peči obratovale pri jakosti toka 450 kA, poraba energije bo 11,5 kwh/tAl, tokovni izkoristek do 97% in neto poraba anod okrog 380 kg/tAl. To so maksimalni, najboljši rezultati, industrijsko povprečje bo manjše in sicer predvidoma v naslednjih mejah: jakost toka 243 kA, poraba energije 14,3 kwh/tAl, tokovni izkoristek 96 % in neto poraba anod 420 kg/tAl."

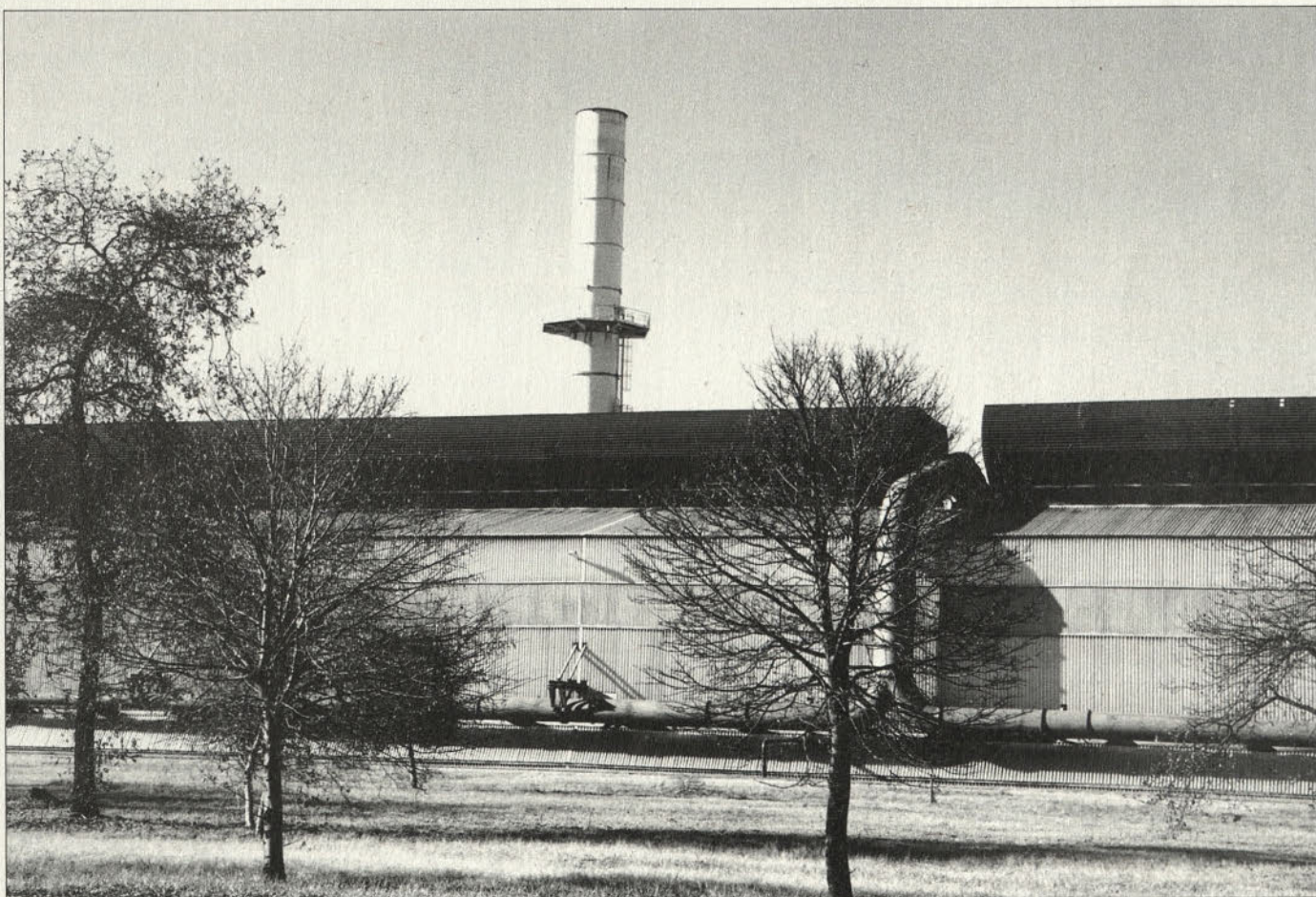
Na osnovi česa so te napovedi? Ali že potekajo industrijski preizkusi?

Vlado: "Informacijo je posredoval resen gospod, ki ve, kaj govori. Omenim lahko neuradne informacije, po katerih naj bi pri Pechineyu že pozkusno obratovale najsodobnejše 450 kA peči? Za njih pa vemo, kako skrbno skrivajo svoje dosežke."

Za tako vrhunske rezultate elektrolize je potrebna ustrezna kvaliteta anod. Kakšne so zahteve do proizvajalcev anod?

Vlado: "Anode so posebno poglavje. Lahko navedem izjavo g. Perruchauta (Švica - RD), ki pravi: *Anode so lahko enakomerne in dobre kvalitete, če je upoštevan vpliv surovin, če so upoštevani proizvodni parametri in če je to ovrednoteno z laboratorijskim testiranjem*. Osnovni testi kvalitete anod so po pomembnosti sledeči: CO₂ reaktivnost, zračna propusnost, termična prevodnost, zračna reaktivnost, mehanska trdnost, modul elastičnosti, temični razteznostni koeficient in velikost anod."

Ivo Ercegović

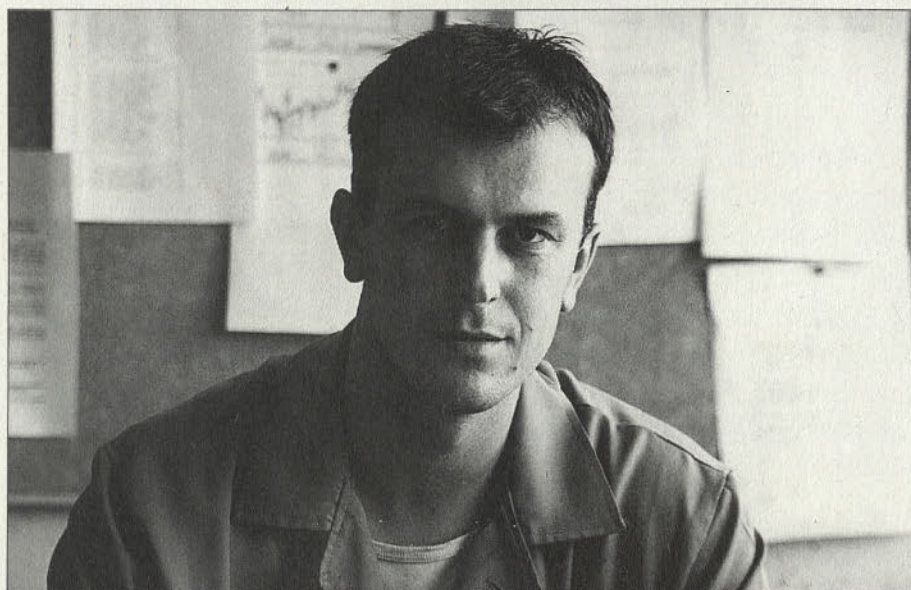
Cilj nam je zniževanje porabe anod

Mikša Dragan in Rajko Habjanič sta se ločeno od elektroliznih tem prvič udeležila osnovnega tečaja o proizvodnji anod na Univerzi v Trondheimu. Po njunem pripovedovanju je vsebina tečaja bolj namenjena mlajšim tehnologom. Organizacija je bila zelo dobra. Udeležba je bila skromna, samo 15 poslušalcev, toda predstavljali so vse kontinente in se medseboj zelo zblížali.

Predavala sta g. Naterstad in g. Kvande znana strokovnjaka na svojih področjih. Poleg tega je bil organiziran ogled proizvodnje anod in elektrolize v Sunndalu kjer so posredovani proizvodno tehnološki parametri. "Naše proizvodne naprave so bistveno starejše od njihovih, toda kljub temu naši rezultati niso slabši. Tudi njihov laboratorij je boljše opremljen, kar jim omogoča, da izvajajo vse analize, zaradi česar so v prednosti pred nami. Od drugih udeležencev smo tudi zvedeli o podrobnostih njihove proizvodnje. Nekateri dobesedno barvajo anode s posebnimi premazi zaradi površinske zaščite," pravita Mikša in Rajko.

Na vprašanje, kateri so najpomembnejši

razvojnih trendih pri proizvodnji anod sta oba pritrdila: "ZNIŽANJE NETO PORABE

Rajko Habjanič

ANOD V ELEKTROLIZI." To dokazuje, da je obnašanje anod v elektrolizi najpomembnejši faktor in merilo kvalitete anod. "V ta namen, kot je bilo poudarjeno na tečaju, je nujno raziskovati možnost znižanja reaktivnosti anod, konstantnosti obratovalnih parametrov, homogenizacijo sestave (dodatni mešalec), razvoj hladilnega sistema (preprečevanje razpok), izločanje filterskega prahu itd. Tudi o razvoju inertnih anod je bilo govora, toda, to je stvar prihodnosti in velikih investicij. Mi se moramo omejiti na to kar imamo in še bolj navezati stike z drugimi proizvajalci, posebej z domačini (Hydro) in z njimi izmenjevati podatke."

Oba naša udeleženca sta zelo zadovoljna z doseženim na tečaju, vesela sta, da TALUM omogoča udeležbo na tako visokokvalitetni strokovni ravni in menita, da je v določenih časovnih presledkih to šolanje nujno nadaljevati.

Ivo Ercegović

METEF '98

V dneh od 27. do 31.5.98 je potekal v ITALIJI (Brescia) sejem aluminijske industrije. Predstavila se je večina podjetij, ki so prisotna na področju aluminija v Italiji: proizvajalci livarskih peči, merilne tehnike, robotizacija pri obdelavi odlitkov - teh je bilo največ in so vzbujali največje zanimanje zaradi naprav (robotov), ki so bili stalno v "akciji", livarn, ki se ukvarjajo s pretapljanjem sekundarca v ingote, proizvajalcev drogov, predelovalcev aluminija - stiskanje profilov, tlačni liv itd.

Organizator sejma je bilo združenje AL-FIN, ki je tudi največji kupec naših drogov. Spomnimo se njihovega obiska v Talumu v začetku maja. AL-FIN združuje

jnici našega partnerja na področju drogov Hydro Aluminiuma. Na razstavnem prostoru Hydra, ki je bil eden največjih (200 m²) so razstavljali še HA Ornago,

Miran Purg

deset večjih podjetij s področja iztiskanja drogov v Italiji.

Zaradi pomembnosti sejma smo bili prisotni tudi mi. Razstavljali smo na sto-

ki je obrat Hydra, kjer izdelujejo različne profile, ter Slovalco - prav tako partner Hydra na področju drogov.

Namen naše predstavitve na sejmu je bil

predvsem navezati osebne kontakte s kupci drogov, kar je vsekakor dobra naložba za sodelovanje v prihodnosti.

Ko je pričel Hydro pošiljati naše drogovce, pa tudi slovaške, na italijanski trg, je bilo nemalo problemov že s "poreklom" le-teh. Kakor v drugih vejah gospodarstva, je odpor do "vzhodne robe" tudi na področju aluminijske industrije. S postopnim grajenjem imagea ter s formiranjem marketing teama za področje drogov na italijanskem trgu v začetku tega leta, je odziv kupcev precej bolj pozitiven. Sistem Hydro Aluminiuma se je v zadnjih dveh letih praktično podvojil glede na število livarn, ki ulivajo drogovce. V preteklosti so kupcem širom Evrope dobavljali izključno drogovce proizvedene na Norveškem. V letu '96 smo se sistemu priključili mi in Slovaki (Slovalco), v '97 pa sta se priključili še livarni v Nemčiji (Rakwitz) in Italiji (Deral), ki pretapljata sekundarni aluminij.

Temu so nujno sledile reorganizacije v

strukturi Hydra, ker je postalo delo v enem centru v Karmoyu preobsežno. V okviru pisarn po Evropi, preko katerih se prodajajo Hydrovi drogovci, so se formirali marketing teami. Glede na delež posamezne livarne v prodaji na določenem trgu so oz. smo vključeni tudi predstavniki livarn. Zaenkrat je naš edini trg Italija, kjer smo prisotni s celotno našo količino, ki predstavlja skoraj 50% vseh drogov, ki jih Hydro dobavlja italijanskim kupcem. Torej za področje prodaje Italija in Balkan (naš predlog: Italija, Slovenija in Balkan), kakor se uradno imenuje naš marketing team, se člani enkrat mesečno v okviru telefonske konference dogovarjamo o aktivnostih za prihodnji mesec.

V začetku tega leta so to bili predvsem obiski pri kupcih, ki so bili nezadovoljni s kvaliteto naših drogov, kasneje organizacija obiska grupacije AL-FIN v Talumu ter nenazadnje prisotnost Taluma na METEF-u. Do poletja bo sledilo še praktično izobraževanje tehnologov iz Taluma, s področja iztiskanja profilov, v HA Attesa (Italija).

V okviru sejma so potekala tudi razna predavanja in predstavitve posameznih podjetij. Tako je imel tudi Hydro Aluminium zelo obsežno predstavitev, kjer G.Reiten, generalni direktor Hydra, prikazal delitev trga glede prodaje Hydrovih drogrov:

EU - 64%; Norveška - 10%; Azija - 5%; Južna Amerika - 11%; Ostalo - 10%.

Letna proizvodnja drogrov, ki je v letu '92 znašala 300.000 t, je bila v letu '97 že 650.000 t. in na prelomu tisočletja predvidevajo proizvodnjo 1.000.000 t drogrov. V bodoče se bo proizvodnja in prodaja drogrov širila predvsem na Srednji Vzhod in v Južno Ameriko.

Sposobnost livarn oz. Al podjetij v celoti, glede produktivnosti, je izmerljiva v letni količini ulitega aluminija na zaposlenega. Tako smo imeli priložnost videti nekaj podatkov za različne livarne znotraj Hydra in sicer :

Clervaux (Luksemburg) - 100 t letno/delavca

Rakwitz (Nemčija) - 50 t letno/delavca (pričetek proizvodnje leta 1997)

Slovalco (Slovaška) - 130 t letno/delavca

V vseh treh pa predvidevajo postopen dvig produktivnosti na 150 - 200 t

letno/zaposlenega, kar je že praktično standard v podjetjih na Norveškem.

Na sejmu smo srečali veliko znanih obrazov. Številna je bila delegacija IMPOL-a, predvsem na povabilo Hydra, ker se je profilarna v IMPOLU povezala v sistem dobave drogrov preko Hydra.

Tudi g.Kodrič nas je obiskal ter povprašal, če je kaj povpraševanja po livarskih zlitinah. Predvsem pa je g.Gruber ob slovenskem večeru na terasi hotela pustil močan vtis na predstavnike Hydra z izvrstnim poznavanjem slovenskih vin in politične situacije v Sloveniji.

Utrinki s sejma :

V publikaciji izdani v času sejma je g.Cibaldi, direktor AL-FIN-a, odgovarjal na vprašanja v vezi METEF-a:

"Zakaj sejem aluminijske industrije in zakaj v Italiji?" - odgovor se je glasil, da ni dovolj informacij o široki uporabnosti in prijaznosti tega materiala. Italija je vodilen porabnik Al/prebivalca, v svetu, in je bila želja zblížiti proizva-

jalce in porabnike le-tega.

"Kakšna je razlika METEF '97 in METEF '98?" - razstavni prostor se je povečal z lanskoletnih 18.000 m² na 30.000 m². Število obiskovalcev iz lanskega leta - 7000, se je skoraj podvojilo. Letos je razstavljalo 220 podjetij in sočasno so v konferenčnih dvoranh potekala predavanja in predstavitve posameznih podjetij. (Mimogrede : tudi TALUM je imel svojo polurno predstavitev v okviru predstavitve HYDRO ALUMINIUMA, kjer je bilo zbranih preko 100 gostov).

"Kako v bodoče?" - AL-FIN grupacija namerava ponuditi trženje prihodnjega sejma, EAA (European aluminium association) ter OEA, s čimer namerava jo terminsko učvrstiti sejem v evropskem prostoru. Naslednji METEF bo v letu 2000, v novem tisočletju, v katerem bo prišel Al do popolne veljave - ker je kovina svetle prihodnosti.

Miran Purg

Služba varstva pri delu

V juniju nobene poškodbe pri delu

Iz službe za varstvo pri delu so nam sporočili, da se v juniju v Talumu ni zgodila nobena poškodba pri delu. Polletno poročilo bomo objavili v naslednji številki Aluminija.

Posebej velja omeniti delovni enoti Elektrolize in Promet, kjer v šestih mesecih letošnjega leta sploh ni bilo nobene poškodbe pri delu.

Vera Peklar

Od leve proti desni : Lidija (TALUM), Siv (Karmoy, Norveška) ter Roberta in Renata (Italijanska pisarna Hydra v Milanu) pred panojem Taluma in Slovalca, na sejmu METEF

Sistem segrevanja sanitarne vode

V zadnjem obdobju smo priča intenzivnemu prizadevanju na področju racionalne rabe energije, ki jo načrtujejo in izvajajo v DE Energetika. S tem dokazujejo, da skrb za koristno rabo energije v TALUM-u ni samo v besedah ampak se tudi praktično izvaja na vseh področjih. Zato smo zaprosili Bojana Grobovška, tehnologa za energetiko, da nam podrobneje opiše enega večjih projektov na tem področju - sistem izkoriščanja odpadne toplote dimnih plinov iz homogenizacijske peči Hertwich za segrevanje sanitarne vode. Tlačni in toplotni preizkus so že uspešno opravili, tako, da bo celoten sistem zaključen do konca julija. Grobovšek je v tem primeru zadolžen za nadzor projekta, poleg tega v DE Energetika skrbi za reševanje vseh problemov v zvezi s toplotno energijo (para, vroča voda, stisnjen zrak, zemeljski plin itd).

Obstoječe stanje

V sklopu nove linije za homogenizacijo Al drog v DE Livarna se nahaja peč Hertwich. Ogrevana je z zemeljskim plinom in deluje praktično neprekinjeno. Doslej so se vroči izpušni plini vodili skozi dimnik na prosto. Sklenjeno je bilo, da tako nastalo odpadno toploto uporabimo. Izračun je pokazal, da bi lahko pridobili 255 kW koristne toplotne moči.

Prva faza sistema za izkoriščanje odpadne toplote dimnih plinov je bila zgrajena in obratuje že od leta 1997. Pridobljena toplotna energija dimnih plinov se uporablja se gretje 5000 litrov sanitarne vode v Livarni 3, v zimskem obdobju pa se je uporabljala še za dogrevanje ogrevnega sistema za potrebe DE Livarn. V teku je montaža druge faze sistema za segrevanje dodatnih 7500 litrov sanitarne vode v objektu Sanitarna I, ker v prvi fazi zgrajen sistem v letnem času izkazuje še veliko rezervo toplotne energije dimnih plinov. S tem se bo zmanjšala poraba pare, s katero smo do sedaj ogrevali sanitarno vodo in prostore za približno 3200 ton letno.

Opis sistema in izbranih naprav

Glede na obstoječo opremo v toplotni podpostaji Livarne 3 in Sanitarni I bo do konca junija 98 dograjen celotni sistem, ki bo namenjen prenosu 255 kW toplotnega toka za segrevanje skupno 12.500 litrov sanitarne vode.

Prenos toplotnega toka je razviden iz sheme. Vršni se preko **primarnega prenosnika A** (dimni plini/vročna mehčana voda) na vmesni vročevodni krog in nato preko **sekundarnega prenosnika B in C** (vroča mehčana voda/potrošna topla voda), za segrevanje 12500 litrov sanitarne vode od 15 na 60°C. Uporabljeni so obstoječi hranilniki vode.

V primeru, da je sanitarna voda že segreta in ni porabe, je v zimskem času možen prenos toplotnega toka tudi preko **sekundarnega prenosnika C** (vroča mehčana voda/povratna topla voda), ki služi za dogrevanje povratne vode ogrevnega sistema 67/110 °C v Livarni 3.

Primarni prenosnik toplote (dimni plini/vročna mehčana voda) je nameščen v obstoječi dimnovodni kanal iz peči Hertwich. Izdelan je iz visoko temperaturno odpornih jeklenih orebrenih cevi in opremljen z elektromotornimi regulacijskimi žaluzijami za usmerjanje dimnih plinov skozi prenosnik.

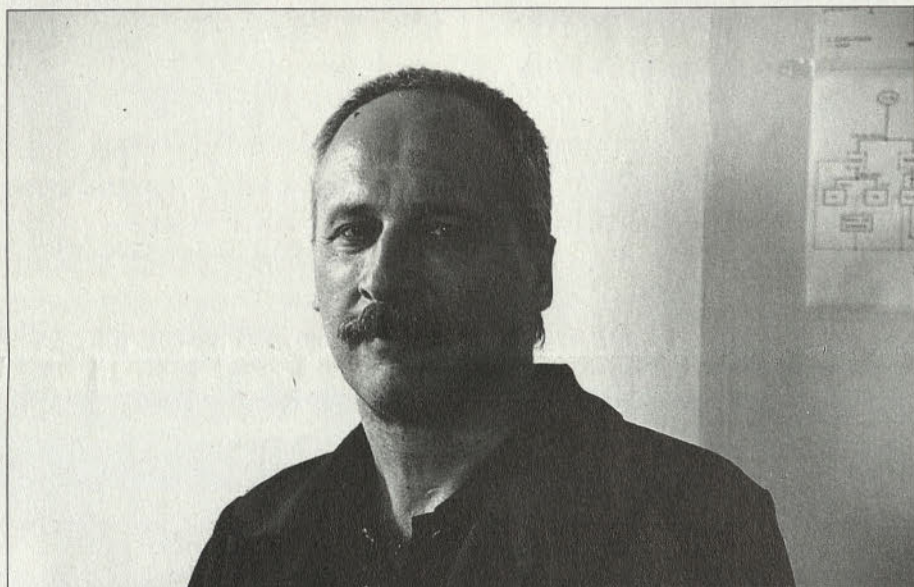
Vmesni vročevodni krog mehčane vode je proti okolju zaprt in poteka od primarnega prenosnika toplote A, nameščenega v dimnovodu na izstopu iz peči, do sekundarnih prenosnikov toplote B in C, ki sta nameščena v toplotni postaji livarne 3.

Dva hranilnika vode sta nameščena v toplotni postaji Livarne 3, trije hranilniki pa v Sanitarni I. Za cevni razvod vroče mehčane vode do Sanitarne I bodo uporabljeni stebri obstoječe zračne pošte, potrebni bodo le trije novi.

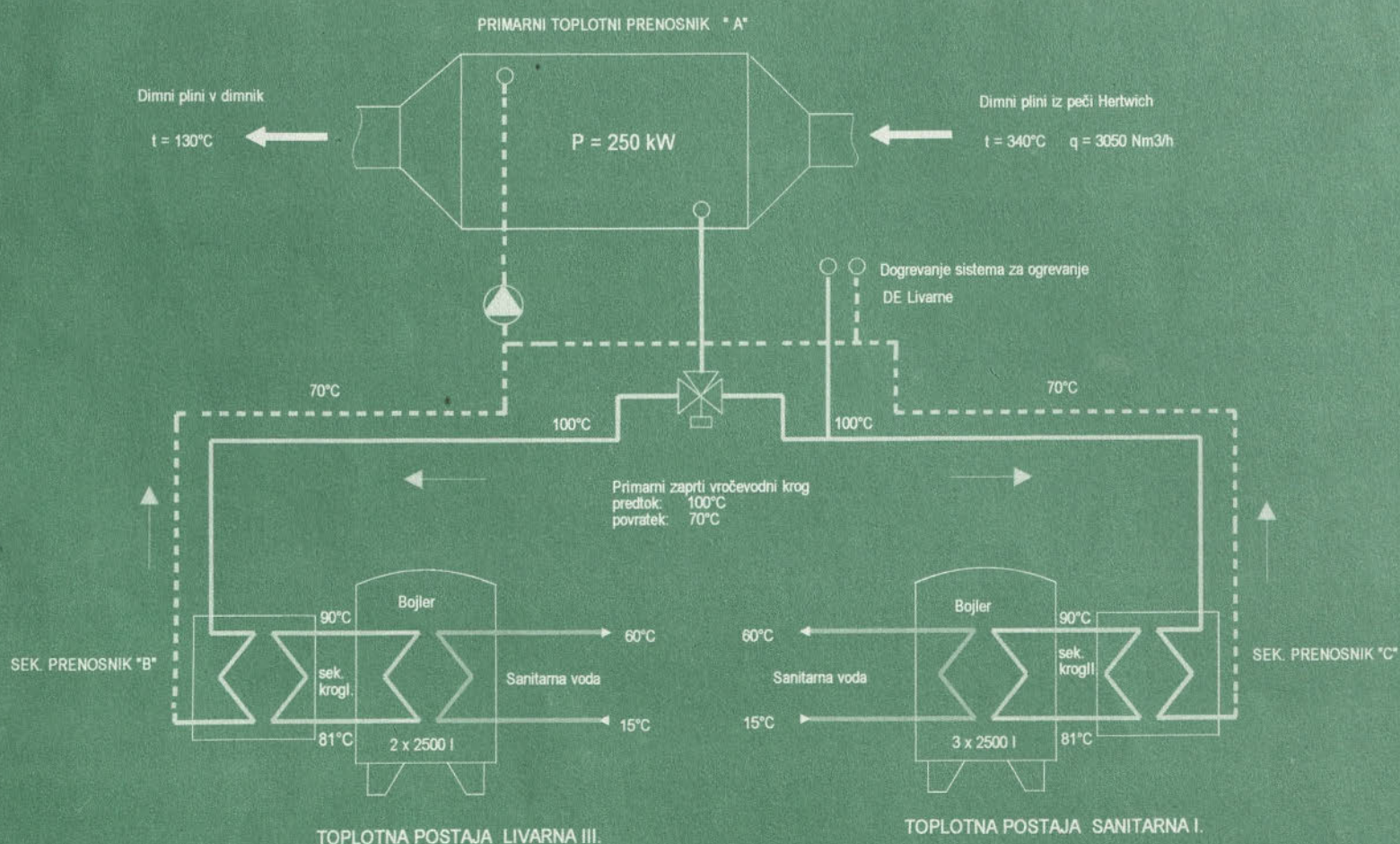
Celoten sistem deluje avtomatizirano in je obratovno popolnoma varovan, zato je med obratovanjem potreben le občasni nadzor.

Celotna investicija bo stala približno 18 milijonov SIT, ustvarjeni prihranki pri pari pa jo bodo povrnili v 20 mesecih. Če bi pri tem vrednotili še pozitivne vplive zaradi manjšega obremenjevanja okolja, bi bil rok vračanja še krajši.

Bojan Grobovšek

Bojan Grobovšek

FUNKCIONALNA SHEMA SISTEMA ZA KORIŠČENJE ODPADNE TOPLOTE DIMNIH PLINOV IZ PEČI HERTWICH

Notranje presoje so učinkovito orodje za izboljšanje in napredek sistema kakovosti

Presoja je po definiciji iz ISO 8402 sistematično in neodvisno preverjanje, katerega namen je ugotoviti če dejavnosti in rezultati v zvezi s kakovostjo ustrezajo načrtovanim ukrepom in ali so ti ukrepi učinkovito izvedeni. Seveda pa lahko to definicijo razložimo tudi bolj poljubno. Pri presojanju ugotavljamo skladnost med poslovnimi zahtevami in dejansko prakso. Pri tem zahteve predstavljajo zahteve kupcev ali npr. standardov, dejanska praksa pa je vsakodnevno izvajanje sistema kakovosti.

Poznamo več tipov presoj; po izvajalcih jih ločimo na:

- zunanje presoje: to je presoja, ki jo izvaja podjetje na svojem dobavitelju ali proizvajalcu,
- neodvisna presoja: to presojo imamo takrat, ko nas presoja neodvisna institucija ali kupec, ki presoja nas in naše dobavitelje,
- notranja presoja: to je najpomembnejša in najpogostejša oblika, ki pomeni presojo lastnih zmogljivosti oz. skladnosti z zahtevami standarda,
- certifikacijska presoja: pogoj za pridobitev mednarodnega certifikata kakovosti je uspešna presoja neodvisne institucije, ki ima pravico podeliti tako potrdilo.

Zakaj so prav notranje presoje tiste, ki pomenijo najpomembnejšo obliko presojanja? Razlogov je več, najpomembnejši so naslednji:

- učinkovito orodje v procesu izboljševanja kakovosti,
- orodje v rokah vodstva,
- zahteva iz standarda serije ISO 9001,
- odprava neskladnosti, predno jih odkrije certifikacijska ali neodvisna presoja.

Po pridobitvi certifikata je naša trajna obveznost planiranje, izbira presojevalcev, dokumentiranje, poročanje v okviru notranjega izobraževanja

jih presoj in jasno, ustrezno ukrepanje ter nadzor izvajanja ukrepov.

Planiranje in izvajanje notranjih presoj

Notranja presoja mora biti planirana. Medtem, ko smo nekoč mislili, da je notranja presoja predvsem akcija v domeni "kontrolnikov" pa danes lahko trdimo, da je že v večini primerov postala kontinuirna aktivnost, ki poteka v Talumu skozi celo leto, tako da pride vsaka delovna enota in služba na vrsto vsaj enkrat letno. Zahtevam za presojevalce moramo posvetiti dovolj pozornosti, ker so ključni dejavnik za uspešnost sistema presoj. Le primerno usposobljeni presojevalci namreč lahko korekno izvedejo notranjo presojo, katere rezultati razkrijejo dejanske slabosti sistema

tega je eden od pomembnih elementov objektivnosti presoje neodvisnost presojevalcev, ki ne smejo biti neposredno povezani z delovno enoto oz. službo, ki jo presojajo.

V splošnem so postopki izvedbe presoje naslednji:

- **priprava:** presojevalci na podlagi predhodnih informacij izdelajo podroben plan izvedbe presoje,
- **izvedba presoje:**
 - uvodni sestanek, katerega namen je predstaviti namen, vsebine in postopke presoje
 - presoja, najpogostejši načini izvajanja so: razgovor-intervju, pregled dokumentov in praktično preverjanje aktivnosti v realnem okolju.

- zaključni sestanek, ki mora biti predvsem konstruktivni in usmerjen v izboljšanje sistema. Temu so namenjeni ukrepi, ki sledijo ugotovitvam.

Ukrepanje in nadzor

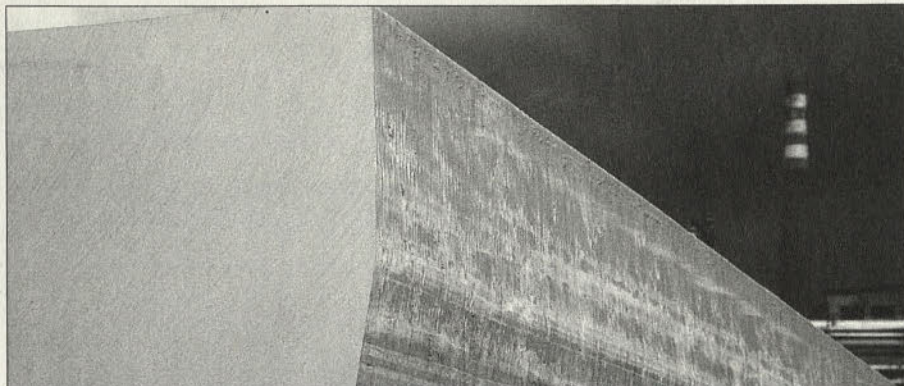
Presojevalci so dolžni identificirati neskladnosti, medtem ko mora presojana delovna enota oz. služba sprejeti korektivne ukrepe za odpravo vzrokov in posledic letih. Korektivne ukrepe je potrebno izvesti v roku, ki je določen, presojevalci, da jih preverijo, morajo v ponovno presojo.

Zaključek

Kje so pravzaprav razlogi za notranjo presojo? Predvsem v odprtosti za ideje za izboljšanje kakovosti, v pravilnem razumevanju priložnosti s strani vodstva, ki jih ta samoocenjevalni sistem nudi. Končni cilj vseh presoj je povečati učinkovitost delovanja sistema kakovosti in posredno tudi ekonomska učinkovitost.

S pričetkom poletja in prihajajočimi dopusti se je zaključil prvi ciklus notranjih presoj, ki se bodo ponovno nadaljevale v septembru. Prav tako nas prve dni septembra čaka ponovna kontrolna presoja, ki jo izvaja akreditirana neodvisna institucija BVQI vsakih šest mesecev.

Karmen Jošt

tema kakovosti. V Talumu imamo 25 šolanih notranjih presojevalcev, ki prihajajo iz različnih delovnih enot in služb. Poleg

- zapisi o neskladnosti: v primeru najdene neskladnosti, se ta zapiše jasno in razumljivo vsem

ŠTUDIJ OB DELU

Do leta 1999 bodo predvidoma sprejeti novi učni programi tudi za poklicne šole. V spreminjanju je 150 učnih programov. Šole, ki imajo že sedaj nove programe, postopno opuščajo stare. Tako bodo tisti, ki niso končali šole ali bi želeli nadaljevati šolanje na srednješolskem programu postavljeni pred nove pogoje, ki bodo verjetno manj ugodni.

Zato tistim, ki imajo vsaj malo želje in energije, da bi končali šolo, svetujemo, da se lotijo šolanja čimprej, da se ne bi ponovile izkušnje iz preobrazbe višješolskega študija. Kar 5 izrednim študentom iz TALUM-a se je zgodilo, da študija po višješolskem programu, v katerega so se

vpisali, niso mogli končati, ker šola tega ni več omogočala. TALUM jih je sicer oprostil obveznosti vračila stroškov, vendar grenak priokus nedokončanih želja je ostal. Le redki so zmogli dovolj moči in se šolajo brez predavanj, ob slabi organizaciji izpitov, saj bi prepis v višješolski program zanje pomenil ponovni začetek študija.

Vloge za pomoči pri študiju bomo zbirali v mesecu avgustu. Zberite informacije na šolah predno grede na počitnice.

ČESTITAMO IZREDNIM ŠTUDENTOM, KI SO OD LANSKEGA MARCA DO MAJA 1998 KONČALI ŠOLANJE, in sicer:

1. ŠKRABL Branko
2. VOGRINEC Janez
3. PESEK Štefan
4. JELEN Bojan
5. KOSI Damir
6. ŠULIGOJ Karl
7. SLADNJAK Jože
8. PALČIČ Jože
9. EMERŠIČ Ivan
10. TURŠČAK Izidor
11. PETEK Janez
12. KOKOL Milan
13. RAJKOVAČA Anto
14. KOZODERC Stanko
15. HERTIŠ Branko
16. ŠIBILA Avgust
17. VAJDA Franc
18. ZAVEC Stanislav

- STROJNI KLJUVČANIČAR**
- STROJNI TEHNIK
- STROJNI TEHNIK
- STROJNI TEHNIK
- EL.TEHNIK-ENERGETIK
- EL.TEHNIK-ENERGETIK
- EL.TEHNIK-ENERGETIK
- EL.TEHNIK-ENERGETIK
- EL.TEHNIK-ENERGETIK
- EL.TEHNIK-ENERGETIK
- EKONOMIST
- EKONOMIST
- EKONOMIST
- ING.STROJNIŠTVA
- ING.STROJNIŠTVA
- DIPL.ING. STROJNIŠTVA
- DIPL.ING.STROJN IŠTVA
- DIPL. ING.KEM.TEHOLOGIJE

Kadrovska služba

V KRTOVI DEŽELI

Bilo je enajstega junija. Jutro je obetalo prijazen dan, nalašč za potovanje z avtobusom, kakor so se člani Društva za kadrovske dejavnosti iz Ptuja odpravili k svojim kolegom na Koroško. Strahopetci smo ostali doma, pardon, v službi, kajti v programu je bil omenjen spust v jamo. Korajžni so šli in doživetja celo zapisali. Avtorica besedila je članica uprave Taluma Brigita Ačimovič.

Spustiti se 500 m v globino zemlje in videti, kako in kje rudarji kopljejo premog, je resnično posebno doživetje. Verjetno ga lahko doživimo le redki.

To je uspelo doživeti tudi štirim sodelavkam TALUMA, ki smo se pridružile članom Društva za kadrovske dejavnosti Ptuja na strokovni ekskurziji v Rudnik lignita v Velenje.

Simpatične gostiteljice iz Rudnika lignita Velenje so nam pripravile poseben dan. Najprej so nas popeljali v zemeljske globine prav na čelo, kjer s posebnim kombajnom "režejo" lignit. Po dolgih rovih, v popolni temi, le s svetilkami na čeladah, smo peščili do čela jame. Sreča, da smo bili opremljeni s čeladami, ker je jašek, kjer kopljejo premog, izredno nizek, opremljen z množico podpornih stebrov. Seveda se je močno kadilo, premogov prah smo čutili vsepovsod, tudi med zobmi. Delo rudarjev je zelo naporno. Čeprav se ga sčasoma navadijo. Zelo so ponosni na svoje delo.

Nikoli nismo razmišljali o njihovem ritmu dela, zato nas je najbolj presenetil delovni urnik. Ob 6.00 uri se

oboroženi s pijačo in hladno malico spustijo v rove. In se vrnejo ob 14.00 uri. Takrat se v rove začne spuščati druga izmena in ob 22.00 uri naslednja. Nikoli si nismo znali predstavljati, kako malicajo. Brez miz, v temi, v stranskih rovih, kjer je pretok zraka največji. Za naše razmere skoraj nepojmljivo. Po več kot dveh urah krtove dežele smo imeli tudi pogovor o strokovni problematiki. Predstavili so nam sistem izobraževanja in projekt "Skrb za zdravega delavca". Izobraževanje za zaposlene izvajajo na podoben način kot v naši tovarni. Je pa zanimiv njihov pristop v zvezi z reševanjem zdravstvenih težav zaposlenih. Imajo približno 20 % delovnih invalidov, kar je v primerjavi z našo tovarno manj, saj nimajo posebnih invalidskih podjetij, le posebne delavnice. Delež bolniških odsotnosti je nekoliko nad povprečjem Slovenije, vendar glede na pogoje dela, kjer so rudarji pogosto izpostavljeni prepihom, delež niti ni tako visok. Projekta so se lotili tako, da so najprej večino aktivnosti usmerili v sprejetje miselnosti, da je problem bolniških odsotnosti problem vodij, ne pa zdravnikov in kadrovske službe. To je bil dolgotrajni postopek, ki pa že prinaša prve rezultate. Zakaj zaposleni dejansko koristijo bolniški stalež

vedo najboljše neposredno nadrejeni. In ti lahko največ pridonesejo k izboljšanju stanja. V Rudniku lignita jim to že uspeva.

V diskusiji smo kadrovski strokovnjaki izpostali tudi nekaj težav in problemov, s katerimi se srečujemo pri svojem delu. Niti ni naša neposredna naloga, vendar smo kot zelo pereč problem izpostavili plačevanje davkov, prispevkov in dohodnine za tako imenovane "bonitete" kot je aktivna rekreacija, s katero podjetja omogočajo zaposlenim vzdrževanje ustrezne zdravstvene kondicije. To se nam zdi dejansko absurd v slovenski zakonodaji, ki ga je potrebno v dobro zaposlenih čimprej rešiti.

Krtova dežela je resnično nekaj posebnega in nenavadnega. Prijeten pa je tudi občutek, ko znova prideš ven, pa četudi zunaj dežuje. Vsaj svetlo in prostorno je.

Brigita Ačimovič

Po prihodu iz jame

Sami lepi spomini

Ve, da pridem, a sem prezgodnja. Razgledam se po vrtu, ki je tak, kot da čaka na ocenjevalno komisijo za najlepšega. Stopim na dvorišče. Psa ni pri hiši, me pa nalaja sosedov kužon. Miza na senčni strani hiše je prekrita z rožastim prtom, a je prehladno, da bi sedela ob njej. Vse je tako urejeno in pospravljeno. Marjetke so razsejane po vsem dvorišču. Na drugi strani ograje je gozd. Diši po smrekah.

Kako je lepo, pohvalim sogovornika "Lahko bi bilo še lepše, a midva sva že starejša človeka", pravi gospod Milan Mojzer, ki mu nikakor ni prisoditi, da so ga v ta svet zapisali leta 1915.

"Rojen sem na ozemlju današnje Italije, pravzaprav v Avstroogrski. Oče je bil financer. Temu se danes reče carinik. Bilo nas je pet otrok, jaz sem najmlajši. Štiri mesece po mojem rojstvu se je začela znamenita Soška fronta, zato je mama bežala pred vojno viхро k svojim domov v Novo vas. Tam je bila družina s sedmimi otroki. Si morate misliti, kako so nas bili veseli!" Toda njemu je bil to dom, ki se ga rad spominja. "Poglejte, tu imam domačijo na sliki", pokaže na steno in razlaga, kako je bilo, in kaj je tam danes, da kraj še sam komaj prepozna.

Pravzaprav sem prišla zaradi pevcev in obletnice, petdesetletnice, ker je bil Milan Mojzer ustanovni član moškega pevskega zboru, ki se je razvil iz kvarteta. Toda, ko začne pripovedovati, se dogodki, povezani s tovarno, nizajo drug za drugim. Vsako novo vprašanje da nove odgovore, vsak nov odgovor porodi nova vprašanja. Izredno bistrega duha in spomina našteva dogodke in ljudi, se spominja priimkov in imen. Našteje mi vse direktorje tovarne, ki se sploh niso tako imenovali, ampak: "Delegat se jim je reklo." Prvi, ki je dobil naziv direktor, se je pisal Ločovnik. V Strnišče, torej Kidričevo je prišel z zlomljeno nogo, zato so njega, mizarja, poklicali, da ga je premeril in mu naredil lesene bergle, da je lahko hodil. "To so bili časi," pravi.

Preskakujeva obdobja, poskušam si zapomniti čimveč. Vse je zanimivo. Ogledujem si fotografije, na katerih so z izredno lepo pisavo zapisani dogodki. Je on to zapisal, sem radovedna. "To je moja pisava", se izogne direktnemu odgovoru in pove, da je hodil v meščansko šolo, kjer so se učili tuji jezik, stenografijo, gospodinjstvo. Opravil je maturo, a ko bi lahko nadaljeval s šolanjem, ni bilo denarja. Meščanska je bila doma, vse ostalo je bilo predaleč. "Pa je oče odločil, da se grem učiti za mizarja, ker je bil sosed mizar, če bi bil čevljar, bi bil jaz čevljar. Tako je bilo takrat."

Bil je dober mojster, sem slišala. "So rekli. Ne bom se hvalil, ampak svoje delo sem dobro opravljal. Vedno sem povedal, kaj mislim. Še zdaj je tako. Odkrito. Z nikomer nisem imel težav. Do 59. leta sem imel poleg svojega dela še funkcijo v sindikatu. Bil sem tajnik." Po vsem, kar sem slišala, je imel sindikat pomembno vlogo in tudi upoštevali so ga. Zanimiva je pripoved, kako sta z Mirkom Zupaničem, ki je zastopal tovarno, sam pa sindikat, hodila na oglede, kje kupiti počitniški dom. Pravi, da je bilo leta 58. Do takrat so letovali v Biogradu. Prometne zveze niso bile tako ugodne, kljub temu pa sta v tednu dni videla Koper, Reko, Kraljevico, Poreč, Pašman in Crikvenico. "Prinesla sva pet ali šest ponudb in vodstvo se je skupaj s sindikatom odločilo za Crikvenico. Dom je bil Podravkin, v njem pa je bila upravnica, ki so ji rekli tetka. Pri nakupu smo se zavezali, da bo tetka ostala v domu. Sobe so bile velike, da smo jih takoj pregradili. Naslednje leto pa smo že postavili hiške ALUMINIJ, za vsako črko eno. Veliko sem bil doli, ker smo v mizarski delali skoraj vse; od oken do vrat, sten... Ljudje so radi hodili v Crikvenico."

Tudi v blokkih, ki so jih gradili drugega za drugim, so imeli veliko dela, zato jih je bilo v

mizarski več kot štirideset. "Spominjam se, kako smo hiteli z delom v drugem bloku, saj so mi v tovarni dovolili, da se lahko vselim v eno od stanovanj, le dokočati ga je bilo treba. Zima je bila pred vrati in težko bi prihajal na delo, saj ni bilo javnih prevozov, lastnih pa še manj. Začasno smo stanovali v naselju II ali taborišču, kjer je Gradis postavil zidane barake. Po štirje smo bili v eni sobi."

Težko je razumeti, da ni bilo ničesar, pa vendar so normalno delali in bili celo zadovoljni. Ob vsem udarniškem delu, ki so ga opravljali popoldne in ob vikendih, so našli čas tudi za zabavo. Tako so že leta 48 štirje mladi mošje ustanovili kvartet iz katerega se je kmalu razvil mešani pevski zbor in kasneje moški pevski zbor Talum, ki je prav te dni praznoval petdesetletnico. "Glavni so bili Vaupotičevi dečki, ki se jim je po domače reklo Petelinovi. Ne vem, zakaj. Zagotovo pa ne zato, ker so lepo peli. Kar tako smo začeli in hodili vaditi na grad, kjer sta bili dve baraki. Drugega tako ni bilo v Kidričevem. Kasneje smo se dobivali tudi v bloku. Mislim, da najprej pri Kolaričevem Valterju. Posebno, če smo dobili direktivo, da je potrebno peti na pogrebu ali poroki, je bilo treba nekaj vaditi."

Pripoveduje, da ni bilo proslave, ali prireditve, kjer ne bi peli. Živo se spominja velike proslave ob prvem maju leta 50, ko je mladinska brigada iz Kidričevega napovedala tekmovanje vsem delovnim brigadam po Jugoslaviji. Takrat je sodeloval v dvojni vlogi; pri tekmovanju brigade in kot pevec v zboru. "S svojo brigado sem sodeloval pri gradnji hladilnega stolpa. Komisije so ocenjevale in seštevale točke in ugotovil sem, da narobe. Moja brigada je potolkla mladinsko, kar se seveda ne bi smelo zgoditi. Vsem funkcionarjem in vodstvu sem dokazoval svoj prav, pa so rekli, da nam sicer priznajo prvo mesto in nagrado, uradno pa razglasijo za zmagovalce mladinsko brigado. In res so jo. Mi pa smo rekli, da se tako ne gremo in smo ves denar, ki smo ga dobili, nakazali za izgradnjo kulturnega doma v Trstu."

Gledava fotografije iz meščanske šole, delovne brigade in skupaj prepoznavava mladeniče, ki so sedaj upokojenci, prinese fotografije z gasilskih tekmovanj... Pripoveduje tudi o vojni. Razgrne zemljevid Evrope. Ne zase, zame, da lažje sledim, ko našteva vasice in mesta, pokrajine, koder ga je vodila pot vojaka vse do ujetnika, ki se je vrnil s severnega dela otoka Zinzi. Po vsem, kar slišim, bi se lahko končalo tudi čisto drugače, a je imel dovolj srečnih naključij.

Lahko bi rekla, da je sreča njegov stalni sopotnik. Z zadovoljstvom je hodil v službo in domov. Aktivno je sodeloval pri gasilcih in Zvezi društev invalidov Slovenije, pel je v zboru, dokler je lahko. Nikoli se ni odrekel gasilstvu. Pripoveduje in prinaša na mizo priznanja, odlikovanja in značke, da skoraj zmanjka prostora. Ne le v gasilstvu, tudi pri Zvezi društev invalidov jih je dobil. Dokazi so pred menoj.

"V to sem se podal, ne v politiko," poudari.

Kaj bi rekla o človeku, ki hrani toliko lepih spominov? To, da je bogat.

"Ja, to pa res! Sami lepi spomini. Pa tudi za to," pokaže na priznanja in značke, "bi marsikdo dvignil klobuk pred menoj."

Milan Mojzer

Izjava meseca: "Slovenska industrija porabi 2,5 krat več energije za proizvodnjo enake količine izdelkov kot nemška. Stroški za energijo na enoto izdelka so pri nas povsod za okoli 150 odstotkov višji kot v Nemčiji," je v majski prilogi GV zapisal Franci Dovč. Poleg g. Dovča so se še drugi naveliko razpisali o neučinkoviti porabi energije povsod razen pri Krki, ki je, kot vemo, zato nagrajena. Najmanj je pri tem pomembno priznanje o katerem smo v zadnji številki podrobneje pisali. Moti nevednost o rezultatih TALUM-a, morda gre za nevoščljivost ali kaj hujšega. Skratka, obnašajo se, kot da aluminijske industrije v Sloveniji ni, pa če tudi porabi 10 odstotkov celotne slovenske energije.

Mogoče je to za nekaj dobro. Kajti tisti, ki so nam bolj pomembni in jih zanimajo naši rezultati niso več v Ljubljani!

V TALUM-u nismo samo med najmanjšimi porabniki energije na enoto proizvedenega aluminija (glej podatke iz prejšnjega Aluminija), temveč bomo to zagotovo ostali tudi v naslednjem desetletju. Najnovejši podatki, ki nam jih je posredoval Vlado Predikaka iz mednarodnega srečanja na Norveškem to potrjujejo. Z izgradnjo nove elektrolize C2 bomo porabili bistveno manj kot 14,3 kwh/tAl kot je predvideno za svetovno industrijsko povprečje po letu 2000.

Medtem ne smemo pozabiti, da mora še kar nekaj časa obratovati stara elektroliza B z vsemi svojimi značilnostmi!

Ko smo že na Norveškem, naj omenim listek, ki je ob prihodu v hotel čakal Vlada na mizi. Gre za nič kaj vladno obvestilo, da zaradi štrajka voznikov avtobusov ne morejo organizirati prevozov do inštituta. Tako so bili vsi zaproseni naj se sami znajdejo in organizirajo transport. Ko so pred kratkim naši vozniki tovarnjakov zagrozili z blokado cest smo se bolj za šalo spraševali, kako priti v tovarno. V Evropi dobiš listek!

V Gospodarskem vestniku je objavljena zanimiva primerjava Slovenije in ostalih 26 držav v prehodu na tržno gospodarstvo. Podatki, ki so povzeli od Transition Report 1997 kažejo naslednje: pri reformi ekonomskega sistema

in pri reformi pravne ureditve je Sloveniji zapisano šesto mesto. Na prvem mestu smo pri stopnji korupcije - ocenjuje, da je pri nas najmanjša. Prvi smo tudi pri življenjskih pričakovanjih, pri nas je najmanjša umrljivost dojenčkov. Šele osmi smo pri deležu mladih v izobraževanju po srednji šoli. Na desetem mestu smo po gostoti železnic na površino, na četrtem po gostoti cest, in na drugem po gostoti telefonskega omrežja. Najslabši smo pri reformi okoljevarstvene politike, in sicer od 14. do 16. mesta. Makroekonomski rezultati Slovenije so bili najslabši prvo leto samostojnosti-1992. Po relativnemu napredku do leta 1994 se je stanje ponovno poslabšalo tako, da je leta 1997 rast bruto domačega proizvoda bila najnižja.

Očitno je, da se bo slovenska vlada v prihodnje morala manj igrati s političnimi gnili jajci in več z ekonomijo. To bo morala storiti zaradi gospodarstva, njegovih možnosti in teženj, zaradi dosedanjega ugleda in slovesa

Slovenije, skorajda najuspešnejše države na prehodu:

Da je slovenski politični lobi razvojno preživel ugotavlja tudi znani slovenski ekonomist dr. Lojze Sočan. Po njegovem je zapadel v strankokracijo, ki je v vrtinec medsebojnih obračunov (še posebej o preteklosti) potegnil krhko vladno koalicijo, opozicijo in celo parlament. V tem

vtincu politični lobi izgublja vrhunske kadre ter večino moči porabi z ukvarjanjem s samim seboj namesto, da bi v času intenzivnega vključevanja v evropsko okolje skrbeli za razvojna in strateška vprašanja slovenskega gospodarstva. Razviti evropski sever postopoma uveljavlja konsenz med politiko, gospodarstvom in civilno družbo. Videti je kot, da bo Slovenija še dolgo na tehničnem med tistimi, ki znajo, pa nimajo dovolj moči, in tistimi, ki bi vse zasukali v črno preteklost.

TALUM nima časa čakati na izhod teh igravic. Vsakakor je treba, kljub težavam podpirati prvo opcijo, ker neprestano zbuja sovražstva iz preteklosti pelje v še večjo katastrofo. Medtem pa se skupaj z novim strateškim partnerjem lahko zanesemo le na svoj razvojni program. Še letos bo vse jasno!

Izgradnja velike tovarne glinice Utkal - Indija, se bo začela v drugi polovici letošnjega leta. Proizvajali bodo 1 milijon ton glinice na leto - investicija bo stala natanko 1.000 dolarjev/tono, ali skupaj 1 milijardo ameriških dolarjev. Vse to je le prva faza, kajti pozneje bodo kapacitete povečevali na dve in več milijonov ton glinice. Računajo, da takrat stroški izgradnje ne bodo presegali 600 USD/tono. Določili so tudi proizvodno ceno glinice in sicer 80 do 87 USD/tono. V ta namen so že odkupili 1.160

hektarjev prostora boksitnih nahajališč. Uporabljena bo tehnologija Alcana (Kanada) in Alesa Alusuisse.

Tudi tukaj ne gre brez Hydra, kajti med štirimi lastniki bodo imeli največji, 40 odstotni delež.

Nove proizvodne kapacitete se povečujejo tudi v Mostarju. Pred kratkim so uspešno zagnali drugo halo s 64 pečmi in tako dosegli proizvodnjo okrog 65.000 ton. Do leta 2000 planirajo obratovati s polno kapaciteto. Tako, kot je bilo pričakovati poslovno dobro sodelujejo s TLM iz Šibenika, ki je definitivno opustil elektrolize in razvija predelavo.

Treba je priznati, da proizvodnja v Mostarju napreduje na račun velikih prizadevanj vodstva, toda brez velikih vloženih sredstev (viri?) to ne bi bilo možno. Poleg tega je sporen način privatizacije, ki lahko naknadno povzroči precejšnje zaplete!

Spomnimo se avgusta 1988, ko smo zaradi velikih težav v elektrolizi B začasno zaprli 30 peč. Pred kratkim smo zvedeli (Gean Overseas), da so v avstralski elektrolizi Boyne Island imali velike težave zaradi lomov anod. Zaradi tega so bili prisiljeni ustaviti 70 peč v novi elektrolizi.

V elektrolizah so pogosti podobni izpadi, vendar vsega ne objavijo, kot tudi mi nismo. Razlika je, da v avstralskem primeru gre za tovarno s 650.000 ton letne proizvodnje in jih takšna "malenkost" ne prizadene kot nas!

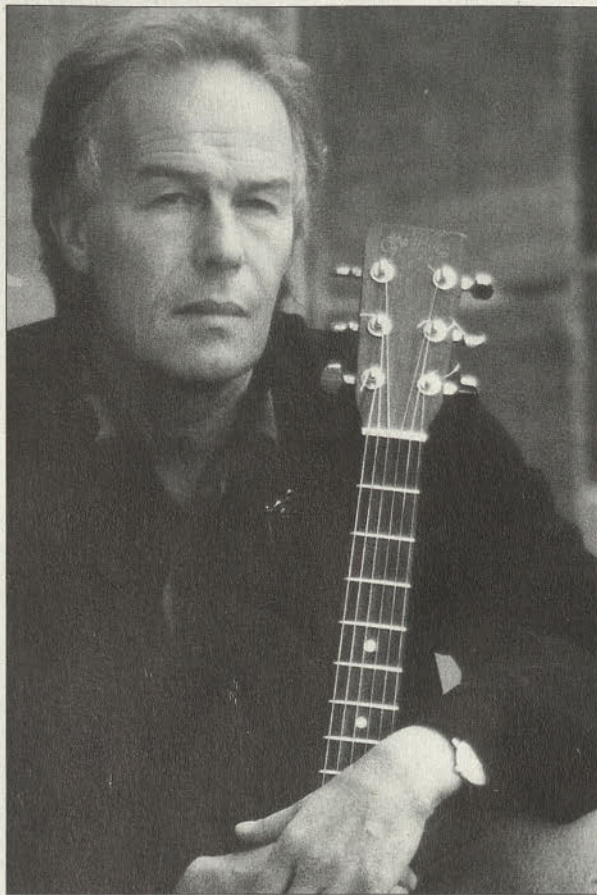
Opozorili smo na padajoči trend cene aluminija na londonski borzi LME, ki je v maju končala na 1.365 USD/tAl. Analitiki ne najdejo pravih vzrokov in kar je še pomembnejše, ne najdejo zanesljive napovedi za naprej. Krizi vzhodnih azijskih držav se je priključila še negotovost Indonezije in štrajk rudarjev v Rusiji, ki so blokirali

železniški transport aluminija itd. Neki angleški trgovec nastalo situacijo komentira približno takole: "Vsakakor gre za bolezensko stanje trga (bear market). Pričakovali smo, da bodo zaradi ruske blokade premije aluminija narasle vsaj za 20-30 dolarjev. Zgodilo se je obratno in me je strah, da bodo cene padle na 1.200 USD/tAl."

Omenjeni gospod se ni veliko zmotil, kajti cena je padala tudi v juniju in je končala na povprečju le 1.307 USD/t. Da se bo to krepko poznalo pri poslovnem rezultatu TALUM-a ni treba posebej poudarjati!

Ivo Ercegović

Allan Taylor in Peter Lovšin

Obeta se nam vrhunski kulturni dogodek. **V nedeljo, 19.7.1998 bosta ob 21. uri na Ptujskem gradu** nastopila avtorja Allan Taylor in Peter Lovšin. Lovšina že poznamo, zato naj predstavimo Allena Taylorja. Gre za vrhunskega kant avtorja in pesnika iz Anglije, ki izvaja predvsem folk glasbo.

Koncert organizira Talum.

Koncert bo ob vsakim vremenom, saj bo v primeru dežja prestavljen z dvorišča v Palacij Ptujskega gradu.

Vstop je prost, zato ne zamudite priložnosti. Vsekakor vam bo žal, če se koncerta ne boste udeležili.

50 let Moškega pevskega zbora Talum

Naj pesem nikoli ne utihne

Izbrali so zadnjo soboto v mesecu maju in povabili v goste pevske prijatelje - Mešani pevski zbor iz Vidma in Moški oktet Certus, da skupaj odpojejo jubilejni koncert in tudi javno obeležijo svojih petdeset let. Bili so v središču pozornosti. Čestitke, darila in dobre želje ter podelitev Gallusovih značk, priznanj za pevske dosežke.

Prisrčno druženje je trajalo v poznih večernih ure. Pred mikrofonom so se zvrstili številni govorniki. Eni kot predstavniki oblasti, drugi kot prijatelji in ljubitelji zborovskega petja, vsi pa z lepimi željami in upanjem, naj pesem nikoli ne utihne.

Povabilu so se odzvali nekdanji zborovodji in številni pevci, ki so kdaj peli v zboru. Predsednik zbora Janko Krapša se je v svojem nagovoru zahvalil vsem, posebno zborovodjem in tudi sedanjemu dal vedeti, da so mu hvaležni za vztrajnost in vse, kar jim je nudil kot strokovnjak in prijatelj. Skupaj z njim so dosegli lepe uspehe doma in v tujini.

Sodelovali so na raznih pevskih srečanjih in taborih, skoraj na vseh prireditvah v tovarni in vsa leta, odkar nosijo ime podjetja, so na zadnji poti pospremili njegove umrle člane in tudi upokojece podjetja, če so svoji to želeli.

Časi niso naklonjeni takšnim dejavnostim, zato je nastopov in druženj vse manj. Pa bi jih moralo biti več. Ni dovolj hoditi na vaje, peti na proslavi, pogrebu... Vsak ustvarjalec rabi občinstvo. Tudi pevci rabijo občinstvo, ogrete dlani, spodbudo in potrditev.

Na jubilejnem koncertu se je vse to zgodilo.

Vera Peklarič

DPD Svoboda Kidričevo

Želje so se uresničile

V ponedeljek, 29. junija, je bila v Kidričevem kratka, a prisrčna slovesnost ob otvoritvi knjižnice v prenovljenem prostoru.

Dobrodošico in pozdrav prisotnim, ki jih ni bilo malo, je izrekla Majda Vodušek, predsednica društva in predsednica komisije za prireditve, ter se zahvalila vsem, ki so "pomagali uresničiti željo, da bi z oživitvijo kulturnega društva zaživela tudi knjižnica". Najstarejši ustanovni član DPD Svoboda Anton Branko je na kratko orisal razvoj društva v Kidričevem in poudaril, da se za otvoritev lahko zahvalimo "dobri volji prosvetnih delavk, predvsem gospe Voduškovi."

Dobrim željam se je pridružila Sonja Votolen, pesnica in kot smo videli, tudi slikarka, ki je knjižnici podarila svojo "doslej izšlo literarno bero in enega prav tako lastnih vtisov" - sliko. Antonija Krajnc, ki smo jo že spoznali kot avtorico dveh knjig, je poslala lepe želje in svoji knjigi, ker se otvoritve ni mogla udeležiti. Knjižne darove z dobrimi željami je prinesla strokovna sodelavka Zveze kulturih društev iz Ptuja Nevenka Gerl. Knjižnica Ivana Potrča na Ptuj je bila že pred otvoritvijo prisotna s

strokovno pomočjo in uredila knjige ter izločila tiste, ki niso bile več uporabne in svojo pomoč obljubila še naprej.

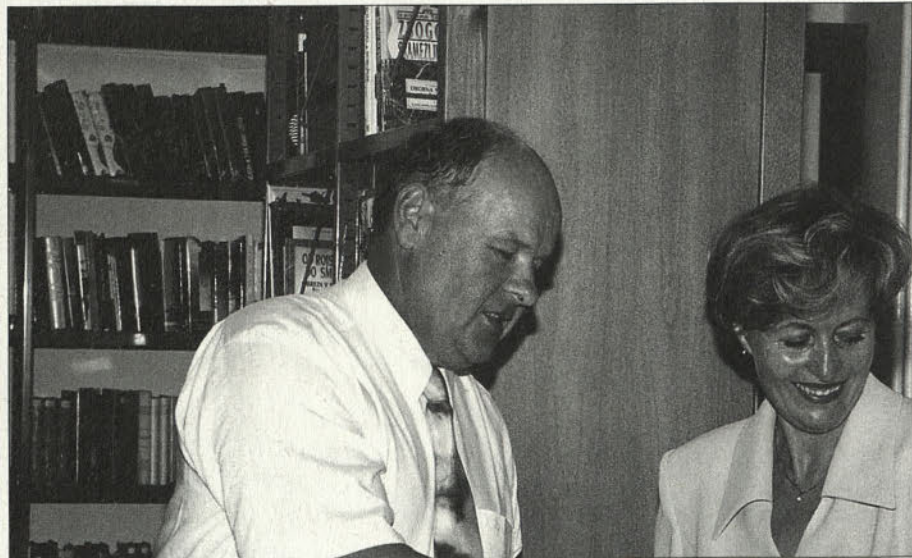
Dobrim željam se je pridružil tudi župan kidričevske občine in dejal, da pomeni ponovna otvoritev knjižnice piko na l vseh prireditvah, ki so se zvrstile ob prvem prazniku nove občine.

Z glasbo je otvoritev polepšala flautistka Suzana Menoni.

Knjižnica vas vabi s približno 2500 knjigami. Prijeten in sodobno urejen prostor pa je primeren tudi za srečanja z literati in drugimi ustvarjalci, ki na kakršenkoli način odstrirajo duhovno plat človekovega ustvarjanja.

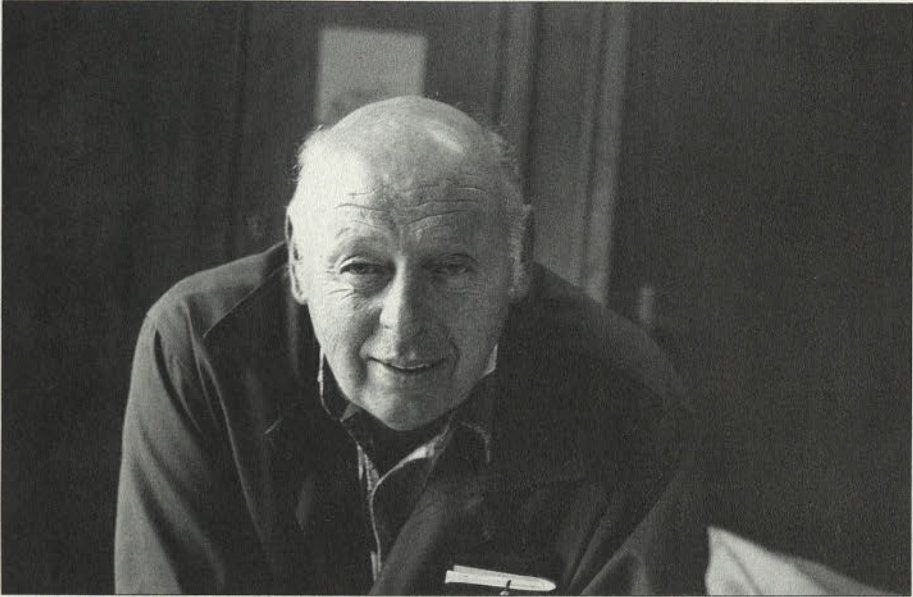
Vera Peklarič

Na sliki: župan občine Kidričevo Alojz Šprah in predsednica društva Majda Vodušek

Več kot zlato

4. junij je praznik krvodajalcev Slovenije, ki to družbeno dejavnost gojijo organizirano že polnih 45 let. To je humana dejavnost, ki temelji na prostovoljnosti, anonimnosti in brezplačnosti. Kri ni le zdravilo, ampak simbolizira prijateljstvo in plemenitost. Zapišemo lahko, da se je v Talumu tej dejavnosti zapisalo 425 naših sodelavcev. Zanimivo, da je bila prav v Ptujju ena od prvih organiziranih krvodajalskih akcij v Sloveniji.

Bojan Stanič

Nekoč odbor RK (Rdečega križa), čez leta pa Aktiv krvodajalcev TGA, zdaj Taluma, je imel vedno ekipo, ki se je redno udeleževala krvodajalskih akcij in kadar je bilo treba

pomagala, posebno, ko je šlo za izredne odvzeme, za katere so imeli pri nas veliko razumevanja prav vsi. Krvodajalci in predpostavljeni, saj nikoli ni bilo težav za izhod, če so koga nenadejano poklicali. Krvodajalce Taluma vodi že četrti mandat Milan Vrabl. Odločen in vztrajen mož, ki ima v rokah vso organizacijo, administracijo in tudi finance. Prav pri teh pa vsako leto bolj škripa. Dotacij ni več in vse je odvisno od tega, koliko in kako zna "prostiti". Kar nekaj kritičnih izreče o vodstvu bolnišnice, ki premalo ceni to, kar dobi, pohvali pa vse na transfuziji, od dr. Mališičeve do vsega osebja. Hvaležen je direktorju Taluma "Če njega ne bi bilo, ne bi imeli nič, še na izlet ne bi več mogli," pravi Milan Vrabl. Že zdaj ga skrbi, kako bo po privatizaciji. "Krvodajalstvo upada. Premalo ga cenimo in se ne zavedamo, da je kri vredna več kot zlato."

Rdeči križ Slovenije se je ob letošnjem prazniku spomnil vseh zvestih darovalcev krvi in jim podelil plakete ter priznanja. Seveda so bili med njimi tudi naši sodelavci. Prvak v Talumu je Bojan Stanič, ki je doslej daroval kri že osemdesetkrat. Od kod spodbuda, da je postali krvodajalec? "Verjetno od doma", pravi Bojan Stanič. Mama in oče sta bila krvodajalca in na sploh je imel doma vzgled za vse, kar je bilo dobrega storiti. Zelo dobro se spominja prve krvodajalske akcije, ko je mama, učiteljica na šoli v Gorišnici odstopila prostore, kamor se je namestil štab iz Ljubljane. Poleg vsega potrebnega za odvzem je prišel še avtobus z vso opremo za fluorografiranje. Bojan Stanič, poznavalec ljudi domače in okoliških vasi, je bil za vodiča. S šoferjem avtobusa sta od vasi do vasi vozila prostovoljce v Gorišnico in nazaj. Takrat je sklenil, da bo krvodajalec, čeprav še ni imel osemnajst let. "Ker me je bilo kar nekaj skupaj, in zdrav sem bil, so mi za začetek vzeli dva decilitra krvi." Od takrat naprej je daroval kri po štirikrat na leto, v zadnjem času dvakrat, svetujejo pa, da bo dovolj enkrat. Pravi, da se po odvzemih še vedno odlično počuti: "Prijeten je občudek, da nekomu pomagaš. Dokler lahko daruješ kri, pomeni, da si zdrav."

Vera Peklar

ZSSS

Ivan Potočnik ostaja predsednik sindikata

Izjava ob izvolitvi:
"Vnovična izvolitev pomeni zame potrditev, da smo s skupnimi močmi v dosedanjem delu kar dobro premagovali težke čase ob ugotavljanju presežnih delavcev, statusnih in organizacijskih spremembah družbe in seveda obvezo, da v prihodnje ob uspešno končani privatizaciji dogovorimo z delodajalci in upravo predvsem boljši in kvalitetnejši jutri. Uspelo nam bo, če bomo zmogli združiti moč in znanje slehernega člana sindikata, kajti le tako se bomo lahko uspešno zoperstavili vsem poskusom po znižanju sedaj veljavnih pravic."

V Talumu manj kot tisoč zaposlenih

30.6.1998 je število zaposlenih v Talumu, prvič padlo pod tisoč. Ta hip nas je zaposlenih 996.

Naše počitniške zmogljivosti popolnoma zasedene

V Vitalu so nam povedali, koliko prijavljenih bo letovalo v Nerezinah in Červarju

Kraj	št. prijavljenih	št. rešenih	št. nerešenih
Nerezine	180	52	128
Červar	84	38	4
	264	90	174

Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d.d. 2325 Kidričevo, Tovarniška c. 10, telefon: 062 7995-112, telefaks: 062 7995-139. Izhaja mesečno v nakladi 2500 izvodov. Glavna in odgovorna urednica: Vera Peklar. Sodelavca: Darko Ferlinc in Ivo Ercegović. Fotografija: Stojan Kerbler, Darko Ferlinc, Vera Peklar. Računalniška obdelava: OK repro studio, Maribor. Tiskarna Bezjak, Maribor.

Po mnenju Urada za informiranje sodi časopis ALUMINIJ med proizvode informativnega značaja, za katere se plačuje 5 odstotni prometni davek.